

Jørgen, 4 sal til højre

En øjeblikks fortælling fra 70erne

Flemming Oppenhagen 'Behrend

© 2026 Flemming Oppenhagen Behrend.

All rights reserved.

ISBN: 9789403881119

Prolog

(1976)

Jørgen bor i en etværelses lejlighed i et baghus til Vesterbrogade, en gade der har fået sit navn, fordi den tidligere var en indfaldsvej til Vesterport og det gamle København. Dengang var det en simpel grusvej, der førte fra hovedstaden vestpå til Roskilde. Nu er gaden stærkt trafikeret med biler og pensionerede sporvognsskinner. De løber ikke som man skulle forvente op ad bakken til Frederiksberg Slot, men drejer til venstre foran Søndermarken og sniger sig forbi Carlsberg, op over Valby Bakke og helt ud til Ålholms Plads. Langs Vesterbrogade ligger små forretninger, der strækker sig ned til Enghavevej. Her finder man en stor fotoforretning, der holder udsalg én gang om året, en blomsterbutik, Kaspers Legetøj, en boghandel, en bodega, et ismejeri, en vinhandel og en møbelforretning. På den anden side af gaden, hvor Jørgen bor i et baghus på 4. sal, ligger Slotskroen, en antik handel, en kælderforretning med modelbaner, en bank, en harmonikabutik, en slagter, en genbrugsbutik kaldet Kludemads, en buntmager og

en frisørsalon, hvor ejeren en dag gik amok og satte sig i skrædderstilling splitternøgen i udstillingsvinduet. Længere nede ad gaden er der en købmandsbutik, hvor ejeren, der lider af forstørret prostata, må løbe rundt om huset til toilettet i baggården for at tisse, og børnene kalder ham "Den lille tissemand". Der er også et grønthandlerpar, der kalder deres forretning Børlis, et bageri og en håndskomager. Kvarteret plejede at nyde godt af duften fra Kongens Bryghus og Carlsberg-bryggeriet. For blot få år siden sendte de jævnligt skyer af humle hen over hustagene. Siden Jørgen blev færdig med sin tjeneste som militær nægter og aftjente sine to år oppe i Grib Skov har han boet en kort periode i Canada. Han har aldrig holdt et fast arbejde, men er altid fuld af ideer om muligheder som måske kunne ændrer alt.

En brugt Cykel

I dag skinner solen og Jørgen har besluttet sig til at nyde det gode vejr. Han vandrer hen ad Vesterbrogade, og bukker høfligt for Klude Mads som står ude foran sin lille butik og ryger på en cigar. Et pudsigt indskud får ham til at dreje til venstre ned ad Henrik Ibsens vej. Han passerer cykelforretningen på hjørnet der udelukkende sælger racercykler til priser som han aldrig kunne drømme om at betale for et tohjulet transportmiddel. Lidt længere nede ad gaden får han pludselig øje på en sort herrecykel, der er stillet op foran Hansens Cykler. "50 kr." står der skrevet med blyant på den lille seddel, som er bundet på styret og blafrer i morgenvinden. Jørgen ser sig nervøst omkring for at sikre sig, at han er den første, der har opdaget tilbuddet. Så tager han mod til sig og går ind i butikken. Der er en ram lugt af olie og cykeldæk, der hænger i rækker under loftet. Nye og gamle cykler er stablet op langs væggene i et tilfældigt rod. Hr. Hansen ser ikke op fra sit arbejde. Han er i gang med at lappe et cykel dæk.

"Er der noget i vejen med den cykel, De har til salg ude på gaden?" spørger Jørgen forsigtigt.

”Hvis der var noget galt, ville jeg sikkert ikke sælge den,” vrisser cykelhandleren.

Hansen er en gammel og gnaven mand, der for længst burde være gået på pension, men som på trods af sin alder stadig ikke kan holde op med at rode med gamle cykler. En sky af tobaksrøg ligger som et hvidt skylag i rummet, for manden arbejder konstant med en tændt cigaret i mundvigen. Hans ansigt er derfor garvet og har en usund farve, der passer til hans pessimistiske, stikkende øjne, som Jørgen helst vil undgå. Hansen beholder cigarettens i munden og siger:

”Den er bare lidt gammeldags, og det er jo ikke, hvad de fleste gider købe. Selvom de gamle cykler holder længere og er bedre bygget, men så er de selvfølgelig også tungere.”

Manden holder op med at arbejde et øjeblik og sænker værktøjet, han har i sin oliefarvede hånd.

”Vil du så købe den eller hvad?” spørger Hansen imellem et hosteanfald, som ender med, at han tager et lommetørklæde op af lommen og spytter i det. Jørgen har svært ved at skjule sin væmmelse.

”Jo, selvfølgelig,” siger Jørgen, tager tegnebogen op af baglommen, og tæller omhyggeligt pengesedlerne, før han rækker dem til

manden, som nærmest river pengene ud af hånden på ham. Derefter trækker Jørgen cyklen hen ad fortovet, tilfreds med sig selv og den gode handel. Pedalerne kunne måske trænge til at udskiftes, og en god gang maling ville også pynte, men udover det synes Jørgen, at han har gjort en god handel. 50 kroner, det får man ikke meget cykel for nogen andre steder.

I dag står han i sit køkken og maler sin nyerhvervelse. Jørgen lægger penslen fra sig på en side af Frederiksberg-bladet, som han har bredt ud på køkkenbordet ved siden af brødkassen. Han skæver til sine fingre; nej, han har stadig ingen malerklatter på huden. Morgensolen, der har sneget sig ind gennem køkkenvinduet, blænder ham, da han vender sig om og fortsætter med at male. Fra vinduessprossen og over til toppen af dørkarmen i den modsatte ende af køkkenet har Jørgen spændt en kraftig sejlgarnssnor, som bundet til styr og bagagebærer løfter cyklen en meter over det linoleum belagte gulv. Ligesom på bordet har han lagt aviser ned for at forhindre eventuelle dryp fra malingen, og det på trods af, at det sjældent er sket, for han er en perfektionist og har en vis stolthed ved aldrig at lade farven rende af sted, hvor den ikke hører hjemme. Han er halvt færdig og træder et

skridt tilbage for at betragte sit mesterværk. Den kongebå farve skinner, som var den sprøjtelakeret på en cykelfabrik. Skærmene og hjulfælgene har han malet lysegrå, og lædersadlen har han først vasket med sæbe og derefter pudset op med linolie, så den skinner i morgenlyset. Cykelstyret var oprindeligt dækket med et lag sort celluloid, som var revnet flere steder, men det har han skrælet af og slebet metallet blankt, først med sandpapir og derefter med ståluld, før han begynder at male det med sølvbronze. Drengene nede i baggården vil juble, når han senere deler skrællerne ud, så de kan lave røgbomber ved at fange solens stråler gennem et forstørrelsesglas. På den måde sætter de ild til celluloidet, så røgen vælter frem. Han vil ikke beholde cyklen, når den er malet færdig, men forsøge at sælge den på loppemarkedet inde på Israels Plads. Ikke at han har en bod ligesom alle de andre sælgere derinde; nej, han behøver blot at stille sig op midt på torvet med to skilte, et på hver side af cyklen med prisen. Som regel kan han sælge en nymalet cykel for omkring 100 kr., og med tilfredshed stikke pengene i lommen. Efter sølvbronzen bliver de gamle pedaler olieret; han har nemlig lagt mærke til, at de ikke drejer helt, som de skal. Han har et par brugbare, brugte som han har

afmonteret fra henkastede cykelvrag, han en dag klunsede nede i Frihavnen, men han beslutter sig til ikke at udskifte dem. De kan måske bruges til den næste cykel, han sætter i stand. Han tager et skridt tilbage, læner sig op imod køkkenbordet og betragter sit arbejde igen. I morgen vil malingen være tør nok til at montere en cykelklokke på styret.

"Lige som ny!" tænker han og smører et stykke brød med et tykt lag margarine dækket med jordnøde smør, en delikatesse han har lært af sin canadiske kone, dengang de var gift og boede i en trailervogn udenfor Vancouver, BC. Jørgen bruger ingen brødrister, for han har hørt, at de bruger for meget strøm. Der er heller ingen køleskab i hans køkken af samme grund. Man kan sagtens leve uden den slags latterlige brugsgenstande, som kun sluger penge bare for at gøre livet mere bekvemt, og hvorfor skal han leve ligesom alle andre, resonerer han selvtilfreds. Hans indkøb begrænser sig til marmelade, ost, brød og sardiner samt andet billigt pålæg, alt sammen noget, som han ikke behøver et køleskab for. Den varme mad tilbereder han for det meste med bønner, ris og lidt ristede løg. En gang om ugen står den på kød, og det er, når han har slebet alle knivene for køkkenet nede på restaurant Slotskroen. Så får han lov til at sidde sammen med

kokken Peter, som altid har nogle gode historier at fortælle, mens de spiser sammen og deler en flaske øl. Kokken har ligesom Jørgen sejlet på de store have som ung og sætter pris på samværet med en anden sømand.

Jørgen er praktisk; det har han lært af sine forældre fra barnsben. Han voksede op sammen med sin lillebror Erik i et lille kolonihavehus ude ved Amager Fælled. Det var egentlig ikke lovligt for familien at bo i et kolonihavehus året rundt, men siden der var krig, og Danmark var besat, var der mange regler, som blev ignoreret af myndighederne. Haveforeningen "Røde Mellevej" bød på fællesskab og hygge. Huset var omgivet af brombærbuske, og Mette – hans mor – fyldte altid det indvendige af huset med blomster, ligesom der hang blomsterkasser uden for hvert vindue. Hun var musikalsk, men havde aldrig fået den opmærksomhed, hun fortjente. Måske fordi faren var så dominerende. Hun havde før krigen brød ud spillet første mandolin i Alberto Bracony's mandolinorkester, men efter hun blev gift med Henrik, og havde født Jørgen var det slut med musikken. Jørgen husker den gamle mandolin hængende på væggen i forældrenes soveværelse, støvet og med halvdelen af strengene manglende.

Langs hegnet til naboen var der bede med kartofler og salat, som blev serveret til maden sommeren igennem. På væggene hang falmede billeder af bedsteforældrene. Bedstefaren havde været stationsforstander i Roskilde, og han var vist i sin flotte uniform og med "spejlægget" i højre hånd. Bedstemoren var lille, tynd og nedslidt. Hun så nærmest sygelig ud ved siden af ham. Kolonihuset havde en stor køkkenhave bagved og et udendørs lokum, som faren tømte en gang om ugen og gravede det stinkende indhold ned under grøntsagerne i haven. Jørgen skammede sig over sit barndomshjem og talte aldrig om det i skolen eller blandt de få mennesker, han kendte som voksen. Besættelsen er ikke noget, som han husker meget fra. Hans lillebror Erik husker endnu mindre. Kun én gang så han tyskere, og det var efter, at krigen var vundet, og besættelsesmagtens soldater startede deres lange march tilbage til Tyskland. Han husker at stå med sin far på Amagerbrogade og se kolonne efter kolonne af de besejrede soldater marchere ud af byen. Han bed mærke i deres skuffede, trætte ansigter. Det var mest gamle mænd, som havde været for svage til at kæmpe på Østfronten, eller drenge på kun seksten til atten år.

"Hvorfor ser de ud, som om de er kede af det?" husker han, at han spurgte sin far. "De tabte krigen," svarede han.

"Hvad gør de så, når de kommer hjem?" spurgte Jørgen.

"Så går de nok ud og laver krig et andet sted. Der er altid en ny krig, for det er sådan våbenindustrien tjener deres penge, men det behøver du ikke at bekymre dig om, min dreng."

Jørgen bliver afbrudt i sin tilbedelse af den nymalede cykel, da det ringer på døren. Han lægger den halvt spiste klemme ned på smørebrættet, retter på håret og går ud for at åbne.

Han griber en klud og tørrer hænderne, noget han husker, at hans far altid gjorde, når han var færdig med at male. Så åbner han døren på klem for at se, hvem der står ude på trappen. Der står Britta. Hun er iført en nedringet let sommerkjole, som når hende til lidt over knæet. Hendes lyse hår er kort og giver hende et lidt drenget udseende. Hun har en fyldig barm, som Jørgen finder tiltrækkende og samtidig distraherende, for det bringer ham ud af balance. Han har overtalt hende til at stå model i en fotosession i hans lejlighed. Fotos, som han har tænkt sig at indsende til en stor fotokonkurrence, som Frederiksbergbladet har udskrevet. Nøgen

model altså, men der er selvfølgelig ingen andre, som må få det at vide, og slet ikke før billederne er blevet godkendt af bladet.

"Det er alt sammen for kunsten, Britta," har han fortalt hende, og hun har købt det!

"Godt du er hjemme, Jørgen. Skal vi tage de fotos i dag, eller hvad havde du tænkt dig?" "Photos?" Jørgen klør sig i håret, men åbner ikke døren helt.

"Ja, har du fuldstændig glemt, at du ville tage billeder af mig i dag?"

Hun træder et skridt nærmere til døren, og han fornemmer duften fra hendes parfume, som om det var overtagelse nok, men han røkkes ikke så let. Hendes skuffelse er tydelig, og hendes tålmodighed er allerede ved at være brugt op. – "Du bad mig komme forbi her til formiddags, det er nu!" Hun står og tripper, som om hun skal tisse.

Jørgen kender Britta fra scenen. To gange om ugen er han statist i operaen på Det Kongelige Teater. Hun er påklæderske for operadamerne. Hans statistroller betaler huslejen; resten af udgifterne dækker han ved at gå rundt til kvarterets restauranter og slibe deres knive på sit lille hjemmelavede slibeapparat, eller ved at sælge sine emaljesmykker. Jørgen er god til det nøjagtige

arbejde med at brænde emalje og har et lille værksted indrettet to steder: Det ene i hans lejlighed, og det andet, lidt mindre, i hans gamle folkevognsbuss.

Nu står Britta uden for hans halvåbne dør og er begyndt at se lidt sur ud.

”Jeg er i gang med at male,” siger Jørgen med bestemthed i stemmen.

”Nåh, og hvad så med vores aftale?”

Hun kigger på ham gennem et par smarte polaroid solbriller, som får Jørgen til at tænke på, at hun kunne være et faretruende insekt.

Han mærker, hvordan hans hånd i dørhåndtaget strammes.

”Du må komme igen på torsdag, samme tid. Jeg er ved at male og vil ikke forstyrres,” siger han og kigger væk.

”Gud Fader bevar mig vel! Du vil vel ikke engang invitere mig indenfor til en kop te?”

”Nej, ikke i dag, Britta, jeg har som sagt travlt.”

Nu har han sagt det, selvom han ved, at hun nu er ved at blive rigtig vred. Han overraskes af sin egen afmålthed, men ved ikke, hvordan han ellers skal komme videre med det, han lige netop er i gang med.

”Nå - så glider jeg igen,” siger hun, mens mundvigene langsomt daler. ”Men jeg synes, du er rigtig tarvelig.” Hun løfter solbrillerne og kigger fornærmet på ham, mens hun forsøger at fange hans blik, men Jørgens øjne hviler ved hendes solbrune barm, som får ham til at fortryde et sekund, før han langsomt, efter et kort og bestemt farvel, lukker døren

Han lytter til hendes skridt, mens hun går ned ad trappen. Fra vinduet i dagligstuen ser han hende skrå over baggården og ud gennem porten. Så går han ind i køkkenet igen, forbi cyklen og over til gaskomfuret. Der er en sød lugt af maling i rummet, og Jørgen læner sig tilfreds op ad væggen og nyder synet af sit projekt, mens han koger vand til teen. Senere på dagen, efter at han er blevet færdig med cyklen, sidder han ved sit skrivebord, drikker endnu en kop te og drømmer om sin mislykkede campingtur til Marseille sidste år.

Det var om efteråret, at han fik den skøre idé at køre sydpå for at undgå endnu en deprimerende vinter med endeløs regn, kulde og mørke. Den franske riviera lokkede med solskin og varme croissanter. Dernede ventede strande med rige turister, som sikkert ville købe hans emaljesmykker og betale med stærke Francs, lige

meget prisen, og uden så meget som at blinke. Jørgen havde forberedt turen ned til de mindste detaljer. Han har i femten år ejet en lukket folkevognsbus, som han har indrettet med et lille arbejdsbord, hvor han kan brænde sine emaljekreationer. Ved siden af arbejdsbordet med bunsenbrænderen er der en servante med et gasblus for at opvarme lidt mad og en feltseng. Det er muligt for ham at parkere, hvor som helst uden at nogen opdager, at han faktisk camperer. Han kan i ro og fred arbejde med sine smykker, og så snart de er færdige, stille et lille campingbord op på fortovet ved siden af bilen og sælge, hvad han har lavet den samme dag. Politiet har endnu ikke taget ham på fersk gerning, og han kan som regel tjene nok til et måltid mad og benzin til de næste par hundrede kilometer.

Turen gennem Tyskland var gået efter planen. Motoren i hans gamle bus spandt som en glad kat, og han nåede helt ned til højderne ved Schwarzwald, før det begyndte at gå ham på nerverne, at alle andre biler overhalede ham, ja, endda brugte deres horn for at få ham ad vejen, når de susede forbi i deres dyre Mercedes-biler. Det var en lang tur, men han fordrev tiden med at lytte til bilens AM/FM-radio, som af og til sendte lidt musik, men for det meste

bare knitrede. Han var nu ligeglad, han var på vej til solen og til den franske riviera. Han havde forladt Danmark i strålende solskin, men som han kørte ned gennem Frankrig, skiftede vejret, og det blev usædvanlig koldt for årstiden. Om natten faldt temperaturen ned til 5 grader og kravlede kun modvilligt op til de 15 omkring middagstid. Jørgen frøs.

Da han endelig, efter en uges kørsel, udmattet og deprimeret ankom til Montpellier, løb han tør for benzin og måtte parkere i et havneområde, hvor der ikke boede nogen turister, og hvor hjemløse afrikanere sad med opspændte paraplyer tæt sammen omkring åbne bål på fortovet. Regnen styrtede ned, og han havde ingen idé om, hvor i byen han befandt sig. På et tidspunkt blev der banket på vinduet, mens han sad og grublede over hvad han nu skulle gøre. Udenfor i regnen stod en gammel mand. Hans tøj var gennemblødt, og hans hoved var dækket af en laset krøllet filthat. Et grimt sår strakte sig fra hans ene øje og ned til overlæben. Manden blev ved med at banke på vinduet og råbte et eller andet uforståeligt på fransk, men da Jørgen ikke svarede, forsvandt den vrede mand i regnen lige så pludselig, som han var dukket op. Efter forskrækkelsen fandt han sin Irma-kaffedåse frem,

hvor han opbevarede sine få skillinger, og havde netop nok til at vandre to kilometer til en benzinstation for at fylde sin reservedunk. Der stod en kold vind ind fra Middelhavet, og da han endelig nåede tilbage, var han gennemblødt og tænderklaprende. Han var nervøs for, at han ville blive røvet for alt, hvad han havde i bilen, mens han søgte efter benzin, men ingen brød ind i bussen. Det lykkedes ham endelig at finde en parkeringsplads tæt ved stranden foran et fint hotel ved Rivieraen, men der syntes ikke at være mange mennesker til stede på grund af det kolde vejr. Jørgen holdt ud i tre dage. Han frøs i den u-isolerede folkevognsbus og levede mest af sardiner, rugbrød og kaffe, hans eneste proviant, som han havde købt, før han tog afsted. Ved et tilfælde så han en plakat for et loppemarked i Sete og trillede samme dag de 22 kilometer videre sydpå ned til byen. Vejret var stadig koldt, men han var heldig at finde en plads tæt ved markedet og var succesfuld nok til efter et par dage at sælge nok emaljesmykker til atter at vende næsen nordpå. Hele vejen tilbage gennem Tyskland kørte han i regn, og hele vejen frøs han i sin feltseng om natten. Nord for Hamborg klarede himlen op, og vejret blev pludselig varmt og tåleligt. Udmattet og med de sidste dråber benzin tøffede han den sidste dag i

september gennem porten til baghuset og til sin hyggelige lille lejlighed, hvor han endelig kunne krybe til sengs, udmattet og forkølet som han var, og som en gammel hund slikke sine sår.